

Література

1. Водницька Н.В. Соціальна відповідальність бізнесу: сутність і методика оцінки. Державне регулювання соціального підприємництва та соціально-відповідального бізнесу / Н.В. Водницька; за заг. ред. Амосова О.Ю. – Харків : Вид-во ХОМО "Союз молодих підприємців", 2008. – 152 с.
2. Галушка З.І. До питання про соціалізацію банківської діяльності / З.І. Галушка, А.П. Дучинський // Науковий вісник Буковинського державного фінансово-економічного університету : зб. наук. праць. – Чернівці : Вид-во БДФЕУ. – 2012. – Вип. 1 (22). – 468 с.
3. Ласукова А. Взаємозв'язок соціально-етичного маркетингу та корпоративної соціальної відповідальності / А. Ласукова // Вісник Тернопільського національного економічного університету : зб. наук. праць. – 2012. – Вип. 3. – С. 81-91.
4. Соціальна відповідальність бізнесу: розуміння та впровадження. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.un.org.ua/files/Concept_Paper.pdf.
5. Черних О.В. Управління соціальною відповідальністю на великих підприємствах : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.04 – Економіка та управління підприємствами / Черних Олена Вікторівна. Національна академія наук України, Ін-т економіки промисловості. – Донецьк, 2012. – 24 с.
6. Chatterji A. How Well Do Social Ratings Actually Measure Corporate Social Responsibility? / A. Chatterji. [Electronic resource]. – Mode of access [http://www.hbs.edu/faculty/Publication Files/07-051.pdf](http://www.hbs.edu/faculty/Publication%20Files/07-051.pdf).
7. Hopkins M. Measurement of Corporate Social Responsibility / M. Hopkins. [Electronic resource]. – Mode of access <http://www.mhcinternational.com/monthly-features/articles/110-measurement-of-corporate-social-responsibility>.
8. Rate the Raters. [Electronic resource]. – Mode of access <http://www.sustainability.com/library/rate-the-raters-phase-one#.USlidaVHJlg>.
9. The Top 10 Trends in CSR for 2012. [Electronic resource]. – Mode of access <http://www.forbes.com/sites/forbesleadershipforum/2012/01/18/the-top-10-trends-in-csr-for-2012>.

Штибель У.И. Оценка уровня воздействия банка на социальные процессы и его деловую репутацию

Рассмотрены информационно-маркетинговые инструменты совершенствования социальной ответственности банка, определено ее положительное влияние на репутацию банковского учреждения, рассмотрены международные практики и приведены предложения по совершенствованию рейтинговых систем оценки уровня корпоративной социальной ответственности, повышение социально-экономической эффективности социальных инициатив на глобальном и локальном уровнях, разработана методика и осуществлено рейтинговое оценивание украинских банков по уровню их социального влияния на общество и экономику Украины.

Ключевые слова: корпоративная социальная ответственность, рейтинг, репутация, этическое инвестирование, социальные критерии.

Shtybel U.I. Measuring Social Impact of the Bank and Improvement its Business Reputation.

This article reviews the information and marketing tools for improvement of the banks' corporate social responsibility, its positive impact on the reputation of the banking institution, the international practices and proposals for improvement of the corporate social responsibility rating systems, improvement of the socio-economic efficiency of social initiatives on local and global level. The new methodology is developed, and rating of the Ukrainian banks by their social impact on the society and the economy of Ukraine is conducted.

Key words: corporate social responsibility, ranking, reputation, ethical investing and social criteria.

УДК 658:001.589

Доц. В.І. Яшук, канд. екон. наук;
магістрант О.В. Герус – Львівська КА

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

Досліджено теоретичні засади ефективного управління інноваційною діяльністю та розроблено рекомендації, які сприятимуть підвищенню ефективності управління інноваційною діяльністю. Розглянуто систему категорій і понять, пов'язаних управлінням інноваційною діяльністю. Зокрема, проаналізовано та обґрунтовано необхідність введення нових класифікаційних ознак інновацій. Розкрито сутність управління економічною ефективністю інноваційних проектів, виявлено взаємозв'язок між управлінням інноваційним процесом та теорією циклічного розвитку економіки; розкрито сутність оцінювання економічної ефективності інноваційних проектів як основної складової управління.

Ключові слова: управління, інновації, інноваційний процес, інноваційний проект, інноваційний мультиплікатор, циклічні коливання в економіці, оцінювання ефективності.

Аналіз останніх досліджень. Однією з головних тем багатьох економічних дискусій останніх років є інноваційний розвиток країни. Така зацікавленість не випадкова, оскільки основною причиною кризового стану економіки України є старіння усього індустріального комплексу та вступ економічної системи в стадію спаду довгої хвилі М. Кондратьєва. Теорія циклічності М. Кондратьєва, яка представлена періодичними коливаннями (фази спаду, підйому, депресії) економічної системи, передбачає, що вихід на фазу підйому можливий за умов впровадження інновацій. Тому в публікаціях учених-економістів наголошено, що основою стратегічного курсу України повинні бути проекти, які спрямовані на інноваційний шлях розвитку. Це свідчить про необхідність впровадження фінансово-ефективних проектів з метою покращення інноваційної активності в економіці України, яка на цей час низька.

Проблема комплексного оцінювання ефективності інвестицій, інновацій постійно перебувала й перебуває в центрі уваги вчених-економістів як класиків економічної наукової думки, зокрема М. Кондратьєва, М. Туган-Барановського, так і сучасних учених, таких як: В. Бернс, І. Бланк, Т. Калінеску, Р. Фатхудінов, В. Шапіро та ін. [1-3]. При цьому виникає питання про ступінь новизни й відповідності подібних публікацій реальним економічним умовам і можливості їхнього використання в процесі управління економічною ефективністю інноваційних проектів. Перераховані вище проблеми, їхня актуальність обумовили вибір теми дослідження, визначили її мету й завдання.

Постановка завдання, мета статті. Основною метою роботи є дослідження теоретичних основ ефективного управління інноваційною діяльністю та розроблення науково обґрунтованих рекомендацій для підвищення ефективності управління інноваційною діяльністю.

Досягнення зазначеної мети зумовило необхідність постановки та вирішення таких завдань:

- проаналізувати поняття "інновації", використовуючи традиційні теоретичні (фундаментальні) підходи й нові прикладні точки зору з цього питання;

- виявити взаємозв'язок між управлінням інноваційною діяльністю та теорією циклічного розвитку економіки;
- виявити оптимальні класифікаційні ознаки інновацій, які є найбільш необхідними в аналізі інноваційного проекту;
- виявити подібність і розходження інвестиційних та інноваційних проектів.

Виклад основного матеріалу. Як свідчить досвід розвинених країн, економічний прогрес суспільства в основному забезпечується на базі інновацій, які є результатом поєднання можливостей НТП із економічними потребами. У західній і вітчизняній економічній літературі науково-технічний прогрес дедалі частіше пов'язують з поняттям інноваційних процесів [3-5]. З певного погляду, ці процеси поєднують науку, техніку, економіку, підприємництво та управління. Сутністю цього процесу є отримання інновації, тобто він простягається від зародження ідеї до її комерційної реалізації, охоплюючи, таким чином, увесь комплекс відносин: виробництво, обмін, споживання. Як наслідок, з'являється всебічно підготовлене до інновацій середовище для реалізації нових ідей у вигляді товарів. Тому в Україні необхідно реалізувати комплекс заходів щодо інноваційного розвитку, що прискорить процес її інтеграції в міжнародний ринок. Усе зазначене вище свідчить про нагальну потребу впровадження фінансово-ефективних інноваційних проектів, які підвищать інноваційну активність в економіці України.

Інноваційні проекти характеризуються високою вартістю та тривалим періодом реалізації. Одна з основних причин цього факту – недосконалість методичних рекомендацій щодо визначення ефективності капітальних вкладень у виробництво, науково-дослідні й проектні роботи. Тому основну увагу доцільно зосередити на оцінюванні ефективності впровадження інновацій, оскільки саме оцінювання економічної ефективності впровадження інновацій є основою управління ефективністю інноваційних проектів.

В умовах панування державної форми власності й централізованих методів управління економікою, переважав єдиний для всіх підприємств і організацій підхід до оцінювання ефективності господарських рішень. Такий підхід призводив до погіршення господарської ситуації. Тому Міністерство економіки України розглянуло порядок і технології розроблення інвестиційних проектів, які дають змогу використати в інвестиційному плануванні метод аналізу грошових потоків, що лежить в основі методики UNIDO [3].

Природно, виникає питання про ступінь новизни й відповідності подібних рекомендацій реальним економічним умовам і можливості їхнього використання для оцінки інноваційних проектів. Тому необхідно переглянути не тільки методики оцінювання інноваційних проектів, але й теоретичну основу розвитку інноваційного процесу для того, щоб розробити більш досконалий метод оцінки ефективності інноваційних проектів, таким чином оптимізувати процес управління інноваційною діяльністю.

Особливої уваги заслуговують систематичні дослідження нерівномірного техніко-економічного розвитку, що проводилися у межах теорії довгих хвиль М. Кондратьєва [2]. За його теорією, розвиток економіки здійснюється не прямолінійно за шляхом підйому, а послідовною зміною періодів підйому вироб-

ництва з періодами різкого спаду економіки, тобто за економічним циклом. З цього випливає, що в питаннях про винаходи слід розрізняти момент їх появи та момент їх впровадження. Саме цей часовий лаг впровадження інновацій не враховується в математичних методах оцінювання.

Виходячи зі зазначеного вище, класифікацію інновацій розглянуто також через призму теорії циклічності, яку розробив М. Кондратьєв. Проаналізувавши різні схеми класифікації інновацій, можна зробити висновок, що вони не містять у собі елементів циклічних коливань економіки. Оскільки інновації є основою циклічних змін, то ігнорувати цей факт означає надавати системі класифікації інновацій певною мірою хаотичний і безсистемний характер. З огляду на наявні класифікації інновацій, можна визначити такі класифікаційні ознаки, які можуть відповідати обґрунтованій класифікаційній схемі: цільова спрямованість інновацій та сфера застосування інновацій (рис.).

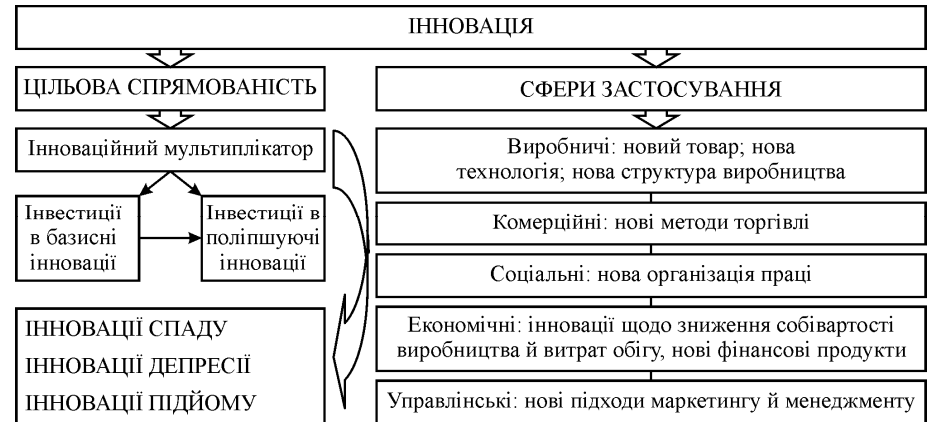

Рис. Класифікація інновацій

Цільова спрямованість інновації має відповідати меті впровадження інновації: ліквідація господарської кризи чи потреба в інновації на перспективу. Інакше, на якому етапі економічного (виробничого) циклу виникла потреба в інновації – спаду, депресії чи підйому. Тому визнано доцільним, пов'язати цю ознаку з так званою дією "інноваційного мультиплікатора", яка пов'язує процес вкладення інвестицій в успішні інновації зі збільшенням сукупного попиту.

Інвестиції в базисні інновації спричиняються зростанням виробництва, що призводить до появи вторинних поліпшуючих інновацій, що замінюють застарілі технології. Їхнє впровадження, водночас, супроводжується новими інвестиціями, що стимулює подальше зростання виробництва [6].

Зниження інтенсивності інвестицій свідчить про досягнення базисними інноваціями стану зрілості, а пов'язаних з ними ринками, стану насичення. Тоді стає зрозумілим, що ознакою, яка визначає інновацію спаду, є рішення проблеми реалізації товару (робіт, послуг) у зв'язку з падінням попиту на цей товар і зменшенням обсягу його продажу. Інновація спаду спрямована на ліквідацію організаційної, виробничої, економічної або фінансової кризи даного господар-

чого суб'єкта. Потреба в інновації підйому – це інновація на перспективу. Вона зумовлена перспективними прогнозами господарської діяльності. Метою інновації тут є підвищення конкурентоспроможності продукту і його суб'єкта господарювання в майбутньому.

Аналіз теорії циклічного розвитку економіки [3,7] дає змогу виявити її взаємозв'язок з розвитком інноваційного проекту. Оскільки фінансовий результат від продажу товарів інноваційного типу періодичний у часі й має форму життєвого циклу, то логічно, що критерії оцінювання ефективності інноваційного проекту також взаємопов'язані з циклічними коливаннями в економічному розвитку. У зв'язку з тим, що інноваційний проект за своєю природою є довгостроковим інвестиційним, варто бути особливо уважним у виборі того чи іншого методу для оцінювання інноваційного проекту.

Головна проблема при цьому полягає у невизначеності й пов'язаними з нею ризиками, що супроводжують усі стадії реалізації інноваційного проекту. На відміну від механізмів формування ризиків у звичайних інвестиційних проєктах, в інноваційному проєкті з'являються три нових специфічні чинники, що сприяють зростанню рівня невизначеності, а, відповідно, ризиків:

- невизначеність результатів здійснення дослідницької стадії реалізації інноваційних проєктів (особливих проблеми в цьому випадку пов'язані з тим, що підсумки виконання цієї фази фактично визначають успіх усього проєкту);
- якщо метою інноваційного проєкту є розроблення і впровадження у виробництво продуктової інновації, то в цій ситуації наявна невизначеність у реакції потенційних ринків збуту на продукт із новими споживчими якістьми;
- інновації будь-якого характеру, як і інноваційний процес, мають свій життєвий цикл, тоді й інноваційний проєкт має свій цикл. Тому з огляду на сказане, дуже важливо усвідомлювати, на якій фазі циклічних коливань в економіці планується вводити проєкт.

Висновки. Таким чином, інноваційні проєкти можна віднести до довгострокових інвестиційних проєктів. Показники, що використовуються для оцінки довгострокових інвестиційних проєктів, можна використовувати для оцінки й відбору інноваційних проєктів як окремо, так і разом. Однак не виключені випадки, коли використання показників може спричинити прийняття невірних рішень або виникнення суперечливих результатів, що ускладнює ухвалення остаточного рішення. Тому доцільно проаналізувати традиційні методи оцінювання з відбору зазначених вище проєктів, що дасть змогу зробити висновок про те, чи наведені в літературі методи аналізу економічних результатів інноваційних проєктів можуть застосовуватися на практиці в умовах перехідної економіки, що і буде предметом подальших досліджень.

Література

1. Титаренко Н.О. Теорії інвестицій : навч. посібн. / Н.О. Титаренко, А.М. Поручник. – К. : Вид-во КНЕУ, 2000. – 160 с.
2. Яковлев А.І. Управління інвестиційною та інноваційною діяльністю на основі проєктного аналізу : навч. посібн. / А.І. Яковлев. – К. : Вид-во УАДУ, 2008. – 120 с.
3. Савчук В.П. Анализ и разработка инвестиционных проектов : учебн. пособ. [для студ. економ. ВУЗов] / В.П. Савчук. – К. : Вид-во "Абсолют", "Эльга", 2009. – 302 с.
4. Самоукина Н.В. Роль топ-менеджмента в инновационных процессах / Наталья Васильевна Самоукина // Менеджмент инноваций. – Сер.: Инновационная экономика. – 2013. – № 1. – С. 50-55.

5. Хомутский Д.Ю. Как оценить и улучшить инновационные процессы в компании? / Дмитрий Юрьевич Хомутский // Менеджмент инноваций. – Сер.: Прикладные инструменты инноватики. – 2013. – № 2. – С. 124-129.

6. Орлов П. Оценка эффективности инвестиций / П. Орлов // Экономика Украины. – 2007. – № 1. – С. 30-36.

7. Кудашов В.И. Коммерциализация инноваций / Валерий Кудашов // Наука и инновации. – Сер.: Интеллектуальный капитал. – 2013. – № 9. – С. 53-56.

Яшук В.И., Герус О.В. Теоретические основы эффективного управления инновационной деятельностью

Исследованы теоретические основы эффективного управления инновационной деятельностью и разработаны рекомендации, которые будут способствовать повышению эффективности управления инновационной деятельностью. Рассмотрена система категорий и понятий, связанных управлением инновационной деятельностью. В частности, проанализирована и обоснована необходимость введения новых классификационных признаков инноваций. Раскрыта сущность управления экономической эффективностью инновационных проектов, выявлена взаимосвязь между управлением инновационным процессом и теорией циклического развития экономики; раскрыта сущность оценки экономической эффективности инновационных проектов.

Ключевые слова: управление, инновации, инновационный процесс, инновационный проект, инновационный мультипликатор, циклические колебания в экономике, оценки эффективности.

Yashchuk V.I., Herus O.V. Some Theoretical Foundations for Efficient Innovation Management

Some theoretical foundations of efficient innovation management and recommendations that will contribute to more effective management of innovation are researched. The system of categories and concepts related to innovation management is observed. In particular, the analysis and the necessity of the introduction of new classifications of innovation are provided. The essence of the economic efficiency of management of innovation projects revealed the relationship between the management of the innovation process and the cyclical theory of economic development, the essence of evaluating the economic efficiency of innovation as a key component of management.

Key words: management, innovation, innovation process, innovative design, innovative multipli, cyclical fluctuations in the economy, efficiency estimation.